

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Inclyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
propriarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Qvintum

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Caput II. a Gregorius Petro Subdiacono Campaniæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74544](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74544)

in theatro, verbo Chorepiscop. Macedo de clav. Petri lib. 1. cap. 3. P. Laura in sua epit. verbo Chorepiscopus, Dartis de benef. sect. 1. cap. 2.

10. Secundò suprà traditæ assertioni opponi potest quædam subscriptio Concilii Chalcedon. part. 2. ubi subscribit quidam Noë Episcopus Cephæ Castellæ: ex qua subscriptione constat, Episcopum illum ordinatum fuisse in castello: ergo quia in vicis, & pagis possunt Episcopi ordinari. Pro cuius difficultatis solutione dicendum est, castellum in ea subscriptione significare celebre castrum aliquod, sub quo plura alia consistebant; cuius generis plura erant in Oriente. Philip. Berterius Pitha diatrib. 1. cap. 6.

11. Deinde superiori assertioni obstat textus in Concilio Sardienfi, ubi Gaudentius Episcopus dixit: *Unusquisque nostrum, qui in canali consuetus est, cum progredientem Episcopum viderit, inquirat transitum, causas videat, quo tendat agnoscat; & si quidem cum invenisset ire ad comitatum, requirat & illud, quod superius comprehensum est, nisi forte inveniatur, facultas eundi permittatur. si verò propter desideria, & ambitiones ad comitatum pergat, nec in literis ejus subscribatur, nec in communem recipiatur.* Ex quibus deducitur, Episcopum in canali, & ita in vico, & loco minus populoso ordinatum fuisse, & per consequens non semper in civitatibus, & majoribus locis Episcopos constitutos fuisse. Pro cuius textus expositione sciendum est, canaliam esse publica loca, per quæ cursus publicus peragebatur, l. agentes 2. Cod. Theodos. de curiosis, ibi: *Nec verò multos esse per singulas provincias iussimus, quippe sufficit duos tantummodo curas gerere, & publicum cursum gubernare, ut licet in canalibus publicis hec necessitas excusetur, numerus tamen amplior esse non debeat.* Et l. mancipium 15. eod. Cod. de cursu publico: *ne sit cuiusquam tam insignis audacia, qui parangarias, aut paravedos in civitatibus ad canale debeat commovere, quo minus marmora privatorum vehiculis provinciarum appellentur.* Apuleius lib. 6. & 9. de Asino aureo: *notarunt Guther, lib. 3. de officis domus, cap. 15. Cujac lib. 15. observ. 18. Cironius*

lib. 2. obser. cap. 14. Unde Episcopi in canali constituti in dicto canone Concilii Sardic. dicuntur qui sedes habebant in cursu publico, via videlicet quæ equi publici dispositi erant per stationes singulas ad iter faciendum, de quibus Athanasius apolog. 2. postquam enumeravit Episcopos, qui ex Hispania, Gallia, & aliis provinciis Sardiniam convenerant, ait: *Hi qui venerunt ex canali Italia, erant Probatus, Viator.* Observarunt, & ita exposuerunt dictum canonem Cironius dicto lib. 2. observ. cap. 14. Lantdmeter. lib. 2. de veteri clerico & mon. cap. 55. I. Gothofr. in l. 2. Cod. Theodos. de cursu publico.

Tandem suprà traditæ assertioni obstat textus in canone 43. Concilii Cabilon. ubi agitur de Episcopis vagantibus sine titulo, & sede, quos PP. appellant Schotos: unde constat non solum in pagis, & modicis oppidis, verum & sine certa sede Episcopos consecrari posse. Igitur non rectè in præsentem docetur, tantum in majoribus civitatibus Episcopos esse instituendos. Pro cuius canonis expositione jam observavit Cironius lib. 1. observ. cap. 13. olim in plerisque regionibus Episcopos ordinatos fuisse, ut adjuutores aliorum Episcoporum, ut cum hi propter varia impedimenta negotiis, & necessitatibus suarum Ecclesiarum superare non possint, illi Episcoporum officio fungentur: & ita erant Episcopi incertæ sedis, quasi adventitii, & conductitii, ut fuit sanctus Bonifacius, donec per Zachariam Papam creatus fuit Moguntia Præsul; & ipse sanctus Bonifacius ita ordinavit Episcopum Campaldum, ut referunt in Metropoli Salisburg. tom. 2. anno 732. & plures ex eis subscriperunt in Concilio Mantifcon. 2. & de eis atq; eorū paupertate in chronico Archiep. Brementium ita legitur: *In Concilio Laterani erant à Papa consecrati Episcopi duo Anglia, & duo Scoti; unus solo equo venerat, alter pedes.* Et Episcopi, qui tantum unam domum habebat, meminit Balsamon in can. 17. Synodi Chalced. Dicuntur autem illi Scoti, quia in Scotia eorum usus magis invaluerat, ut probat Cironius ubi suprà.

CAPUT II.

a Gregorius Petro Subdiacono Campaniæ.

Sicut in judiciis laicorum privilegia turbare non cupimus, ita eis præjudicantibus moderatâ volumus auctoritate resistere. Violentos namque laicos coercere, non contra leges est agere, sed legi ferre subsidium. Quia igitur Deus dedit generi Felicis de Orticello, præsentium satrici^b violentiam dicitur irrogasse, præfatamque rem illicitè detinere, ita ut viduitatis ejus dejectio non misericordiam provocare, sed ejus inveniatur roborare malitiam: præcipimus experientiæ tuæ, ut tam contra præfatum virum, quàm in cæteris causis, in quibus se asserit præfata femina præjudicium sustinere, nostræ ei solatium tuitionis impendas, nec à quolibet eam prægravari permittas: ne vel ea, quæ tibi, salvâ tamen æquitate mandantur, in aliqua inveniari parte negligere: vel viduis, aliisque pauperibus, dum illic auxilium non inveniunt, ex hujus itineris profligentur longinquitate dispendia.

NOTÆ.

1. a Gregorius.] Ita etiam legitur in prima collectione, sub hoc tit. cap. 2. & reperitur textus hic in Registro epistolarum ipsius Pontificis lib. 2. indict. 11. epist. 5. ex quo restituo literam hu-

jus textus: de hoc defensore, & ejus officio nonnulla adduxi in cap. 1. de elect.

b Violentiam.] In rebus videlicet: unde cum ipsa vidua esset, & per consequens miserabilis persona, iudex ecclesiasticus adiri poterat, juxta tradita in cap. ex litteris, de foro comper. Unde cognoscitur

citur quam perperam in præfenti repetentes ex hac Gregorii epistola deduxerint, malefactorum laicum, non obstante quocunque privile-

gio, per judicem ecclesiasticum puniri posse quam doctrinam disputavi in cap. 8. de foro competenti.

CAPUT III.

Ex Concilio ^a Lateranen.

Cum & plantare sacram religionem, & plantatam fovere modis omnibus debeamus, nunquam hoc melius exequemur, quam si nutrire quæ recta sunt, & corrigere quæ profectum veritatis impediunt, commissâ nobis auctoritate curemus. Fratrum autem, & Coepiscoporum nostrorum vehementi conquestione comperimus, quod Fratres ^b Templi, & ^c Hospitalis, & alii quoque religiosæ professionis, indulta sibi ab Apostolica Sede excedentes privilegia, contra Episcopalem auctoritatem multa præsumant, quæ & scandalum generant in populo Dei, & grave pariunt periculum animarum. Proponunt enim, quod Ecclesias recipiant de manibus laicorum, excommunicatos & interdictos ad ecclesiastica sacramenta, & sepulturam admittant, in Ecclesiis suis præter eorum conscientiam & instituant, & amoveant sacerdotes: & fratribus eorum ad elemosynas quærendas euntibus, cum indultum sit eis, ut in adventu eorum semel in anno Ecclesiæ aperiantur, atque in eis divina celebrentur officia, plures ex eis de una, sive diversis domibus ad locum interdictum sæpius accedentes, indulgentia privilegiorum in celebrandis officiis abutuntur, & tunc mortuos apud prædictas Ecclesias sepelire præsumunt. Occasione quoque fraternitatum, quas in pluribus locis faciunt, robur Episcopalis auctoritatis enervant, dum contra eorum sententiam sub aliquorum privilegiorum obtentu munire cunctos intendunt, qui ad eorum fraternitatem volunt accedere, & se conferre. In his quia non tam de majorum conscientia, vel consilio, quam de minorum indiscretione quorundam exceditur, & removenda ea, in quibus excedunt, & quæ dubietatem faciunt, declaranda decrevimus. Ecclesias sanè, & ^d decimas de manu laicorum sine consensu Episcoporum, tam illos, quam quoscunque alios religiosos recipere prohibemus, dimissis etiam quas contra renorem istum moderno tempore receperunt: excommunicatos, ^e & nominatim ^f interdictos, tam ab illis, quam ab omnibus aliis, juxta Episcoporum sententiam statuimus evitandos. In Ecclesiis verò suis, quæ ad eos pleno jure non pertinent, instituendos presbyteros Episcopis ^g præsentent, ut eis quidem de plebis cura respondeant, ipsis verò pro rebus temporalibus rationem exhibeant competentem. Institutos autem Episcopis inconsultis non audeant remove. Si verò Templarii, sive Hospitalarii ad ecclesiasticum interdictum venerint, non nisi semel in anno ad ecclesiasticum admittantur officium, ne tunc ibi corpora sepeliant defunctorum. De ^h confratribus hoc statuimus, ut si non se prædictis fratribus omnino reddiderint, sed in suis proprietatibus duxerint remanendum, propter hoc ab Episcoporum sententia nullatenus eximantur: sed potestatem suam in eos, sicut in alios parochianos suos exercent, cum pro suis excessibus fuerint corrigendi. Quod autem de prædictis fratribus dictum est, de aliis quoque religiosis, qui præsumptione sua Episcoporum jura præripiunt, & contra canonicas eorum sententias, & tenorem privilegiorum nostrorum venire præsumunt, præcipimus observari. Si autem contra hoc institutum venerint, & Ecclesiæ, in quibus ista præsumperint, subiaceant interdicto, & quod egerint irritum habeatur.

NOTÆ.

^a **L**ateranensi.] Ita etiam legitur in prima collectione, sub hoc tit. cap. 3. & extat textus hic in ipso Concilio Lateran. cap. 9. pro ut in præfenti transcribitur. De eo Concilio nonnulla adduxi in cap. 27. de rescriptis.

^b **Templi.**] De quibus, & eorum misero exitu egi in cap. 16. de judic.

^c **Hospitalis.**] Qui infra dicuntur Hierosolymitani, de quibus, & eorum præclaro ordine, origine, & progressu plura congesterunt D. Rochus D.D. Gonzal. in Decretal. Tom. V.

Pirro tom. 1. Sicilia sacr. in noitia Ecclesie Melitensis, Gualterus in chron. seculo 10. anno 119. Carillo in suis annalibus, anno 1104. plures congesti à Don Ferdinando de Scanno in propugn. sacre hujus religionis. disc. pt. 1. cap. 1. num. 3. & nos nonnulla congestimus in cap. 10. de sepult.

^d **Ecclesias & decimas.**] De Ecclesiis non accipiendis de manu laici egi in cap. 43. de elect. si militer de decimis ab eis non accipiendis inconsulto Episcopo egi in cap. quod autem, de jure patron. ubi commentarium hujus prioris partis invenies.